

Veiledning om hold av KATT

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynet forvalter lov om dyrevelferd. Formålet med loven er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr. Våre veiledninger om hold av kjæledyr er utviklet i samarbeid med interesse- og dyrevernorganisasjoner.

Varslingsplikt

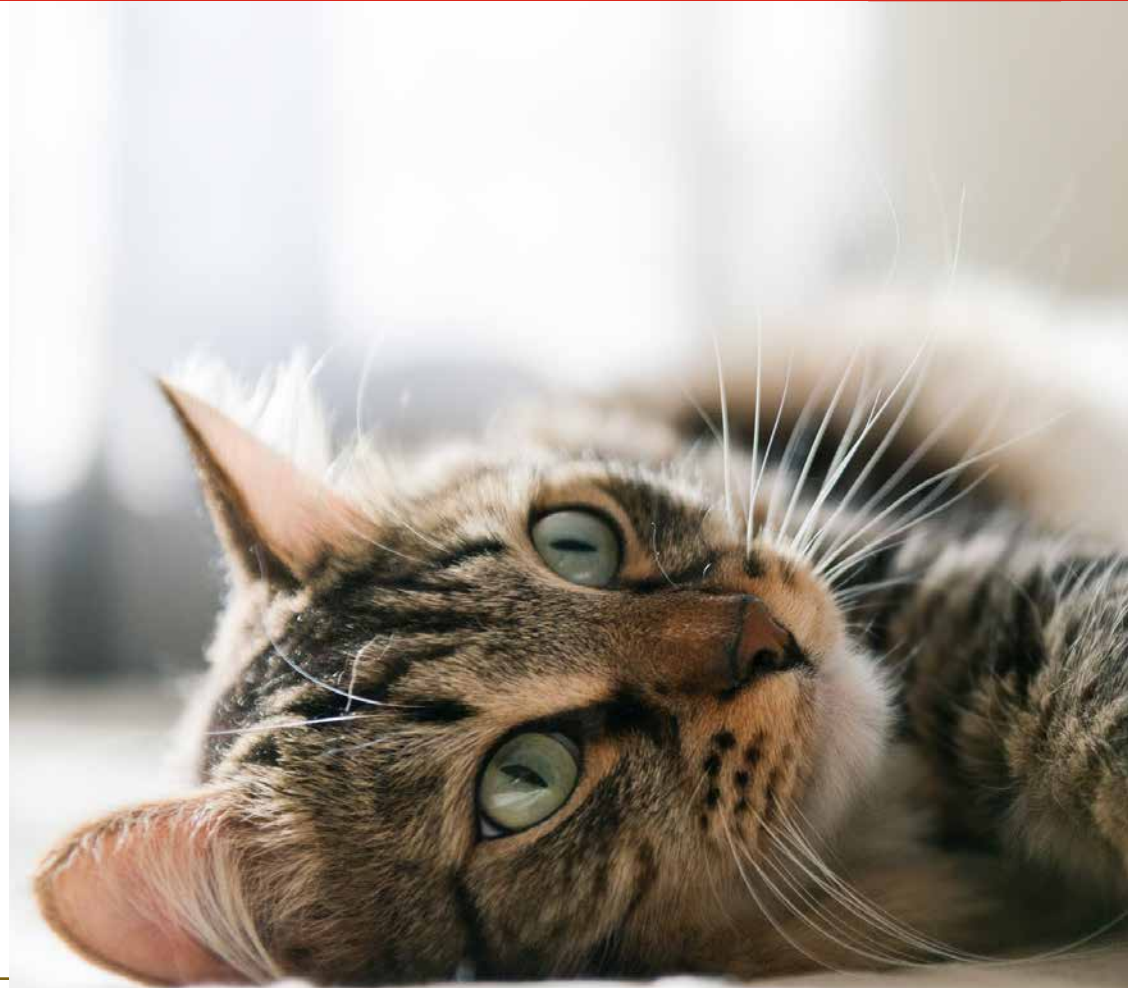
Enhver som har grunn til å tro at dyr blir utsatt for mishandling eller alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell, skal snarest mulig varsle Mattilsynet eller politiet.

(Fra Lov om dyrevelferd, § 5.)

Du kan varsle Mattilsynet om dyr som lider via våre nettsider:
http://www.mattilsynet.no/om_mattilsynet/varsle_oss/

Les mer om dyr og dyrevelferd her:
http://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/

Du kan også kontakte Mattilsynet
på telefon 22 40 00 00.

Til deg som har eller vurderer å skaffe deg kjæledyr

Å ha kjæledyr medfører et stort ansvar. Et dyr er ikke en "bruk og kast"-vare, men et levende og føleende individ. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige belastninger. Som dyreeier må du spørre deg selv: «Hva kan jeg gjøre for å tilfredsstille dyrets behov og gi det et godt liv?» Du må tenke nøye gjennom om et kjæledyr passer inn i hverdagen din.

Som dyreeier har du ansvar for:

Å skaffe deg kunnskap om dyrets behov

Kjæledyr har behov for å bli aktivisert og leve i et miljø som er tilpasset dyrearten. Hvordan dyrearten lever i naturen, gir en pekepinn om hvilke behov kjæledyret ditt har. Trenger det å være sammen med andre dyr av samme art, ha mulighet for å gjemme seg på et trygt sted eller stadig utforske nye miljøer? Dyr som kjeder seg, er ensomme, utrygge eller frustrert på annen måte, kan utvikle atferdsforstyrrelser. Det er du som er ansvarlig for at dyret ditt har det godt. Før du velger å anskaffe et kjæledyr, må du sette deg grundig inn i dyreartens behov. Du bør kjøpe eller låne en bok om dyrearten og skaffe informasjon fra dyrebukken, oppdretteren eller interesseforeningen. Du kan også finne mye informasjon på internett.

Å verne dyret mot sykdom, skade og smerte

Du må gjøre det du kan for å hindre at dyret ditt blir sykt, skadet eller sprer sykdom til andre dyr eller mennesker. Hvis dyret likevel blir sykt eller skadet, har du ansvaret for å begrense lidelsen. Du må blant annet vurdere om dyret bør tas med til veterinær. Mange sykdommer og skader kan behandles med legemidler og inngrep. Noen ganger er det likevel bedre å avlive et lidende dyr enn å utsette det for langvarig, smertefull behandling. Dette kan veterinæren hjelpe deg å vurdere. Kjæledyr skal avlives av veterinær eller andre personer som vet hvordan dette skal gjøres.

Andre ting å tenke over:

Ikke alle dyr egner seg for barnefamilier. Barn må lære at dyr skal behandles forsiktig, og at dyr ikke er leketøy. Barn under 16 år har ikke lov til å ha ansvar for dyr alene. Dette gjelder også for dyrepass i ferier. Selv om barn får «egne» kjæledyr, er det uansett de voksne som har ansvaret for dyrets velferd.

Godt naboskap

Kjæledyr kan sjenerer naboene. Du bør tenke over om dyret passer inn der du bor.

Forebygg uønsket formering

Kjæledyr bør ikke formere seg uten at dette er planlagt. Mange arter formerer seg raskt hvis du ikke passer på å skille kjønnsmodne hanndyr og hunndyr. Å drive oppdrett på dyr krever mye tid og kunnskap. Ukritisk avl kan føre til genetiske defekter, som igjen fører til lidelser for dyra. Hvis du velger at dyrene dine skal få unger, er det ditt ansvar å sørge for at de får gode hjem.

Dyrevelferdsloven sier mer om hvordan dyr skal behandles. Du finner loven og mer informasjon på www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold

Hilsen Mattilsynet

Kattens atferd og biologi

Kattene vi holder som kjæledyr i dag stammer hovedsakelig fra den afrikanske villkatten. Fortsatt lever villkatter i store deler av verden, og våre tamme katter likner disse i utseende og væremåte. Kattens stemmebruk, kroppsspråk, revirheving og paringsatferd er eksempler på dette. Ville kattedyr kan vente tause i timer på et mulig byttedyr eller sove store deler av døgnet, og slik oppfører også tamkatten seg. Den har lange perioder med hvile, avbrutt av aktivitet i form av jakt eller lek. Katter er vanligvis sosiale av natur og omgås gjerne andre katter eller mennesker, men enkelte individer trives best som eneste katt i huset. Det er store individuelle forskjeller fra katt til katt og mellom de ulike katterasene. Noen katter er rolige og trenger ikke så mye aktivitet, andre er aktive og krever mye oppmerksomhet.

Katten er kjent for sitt selvstendige og uavhengige vesen, og den blir ofte sett på som et dyr som klarer seg selv. Dette er ikke riktig. Selv om katten setter pris på å gå fritt ute og gjerne jakter på fugler og mus, er den avhengig av en ansvarlig eier for å ha et godt liv. I mange sydligere land finnes det store populasjoner av eierløse og forvillede katter som lever utendørs året rundt, men katter er ikke tilpasset å leve utendørs om vinteren i Norge.

Hva du bør tenke over - før du skaffer deg katt

Dersom du velger å skaffe deg en katt påtar du deg ansvaret for et levende vesen som trenger oppmerksomhet og stell, hver eneste dag. Du må ha kunnskaper og evne til å gi katten et godt liv. Det innebærer blant annet at du må vite hva slags mat, helsestell, levested og aktivitet katten trenger for å trives og holde seg frisk. Du må også være forberedt på å dekke utgifter til veterinærbesøk og feriepass. En katt kan bli 15-20 år gammel så det er viktig å tenke over om du kan og vil påta deg dette ansvaret over så lang tid.

ID-merking og formeringskontroll

En viktig del av et ansvarlig kattehold er å sørge for at katten ikke blir eierløs, og at den ikke formerer seg ukontrollert. Alle katter bør ID-merkes med mikrochip hos veterinæren slik at eieren kan spores opp dersom katten av en eller annen grunn kommer på avveie. Katter som går fritt ute bør kastreres eller steriliseres for å hindre ukontrollert formering. I tillegg til ID-merking bør katten ha halsbånd. Dette signaliserer at katten har en eier. Velg et halsbånd med refleks, slik at bilistene ser katten i mørket. Halsbåndet bør ha selvutløsende lås, slik at det åpner seg dersom katten skulle hekte seg fast. Merk halsbåndet med telefonnummer og navn.

Katten i ferien

Du er ansvarlig for at katten din får forsvarlig stell. Det betyr at du må overlate ansvaret til en egnet person over 16 år dersom du skal reise fra katten. Selv om det er ferie skal katten ha tilsyn og stell hver dag. Det er ikke nok at naboen fyller på tørrfôr og vann utenfor huset i ny og ne. Kattepasseren må hver dag sjekke at katten ikke er syk eller skadet, og ta

den med til veterinær hvis nødvendig. Katter som er vant til å være mye inne må også få anledning til det mens du er bortreist. Sosiale katter trenger selskap så de ikke legger ut på vandring. Det beste er ofte å la katten bo hjemme mens kattepasseren sørger for fôring, stell og sosial kontakt et par timer hver dag. Du kan også plassere katten på et kattepensjonat, men husk å bestille plass i god tid. Du bør lytte til andres erfaringer og undersøke stedet på forhånd når du skal finne et bra kattepensjonat.

Dersom du «ferieflytter» katten til en kattepasser eller til hytta, bør den holdes innendørs og luftes i bånd. De fleste katter vil forsøke å finne veien hjem igjen, og årlig kommer mange katter bort fra eier fordi de legger ut på vandring.

Hvis du vil ta katten med på lang kjøretur, bør du gradvis venne den til å bli fraktet i transportbur på forhånd. Vær oppmerksom på at det er strenge regler for utenlandsreiser med kjæledyr. Hvis du planlegger å ta med deg katten på ferie til utlandet, må du sette deg inn i hvilke regler som gjelder i de landene du skal besøke. Husk å gjøre det i god tid før avreise slik at du får tid til å skaffe nødvendige vaksiner. Vær også oppmerksom på at det er egne regler for innreise til Norge når du skal ta med katten hjem igjen. Sjekk hvilke regler som gjelder for akkurat din reise i vår reiseveileder på www.mattilsynet.no

Allergi

Hvert år må mange katter omplasseres eller avlives fordi eieren har utviklet katteallergi. Dette kan unngås ved at du tar en allergitest før du skaffer deg katt.

Hvor kan jeg få tak i katt?

Et stort antall katter er hjemløse fordi det fødes flere katter enn det finnes gode eiere, og dersom du tar til deg en omplasseringskatt gir du et dyr en ny sjanse til et godt liv. Dersom du får katt gjennom et omplasseringssenter kan de som jobber der også fortelle om kattens forhistorie og væremåte, slik at du får en katt som passer til deg og din livsstil. En sky katt vil for eksempel ikke egne seg for en barnefamilie og en katt som er vant til å

være ute, vil sannsynligvis ikke trives som inne katt.

Mens huskatter som regel er gratis, koster en rasekatt flere tusen kroner. Det er imidlertid lettere å forutse den voksne kattens utseende og væremåte når du skaffer deg en renraset kattunge. Kattunger skal ikke leveres før de er tidligst 12 uker gamle. Frem til denne alderen trenger de å være sammen med mor og søsken for å utvikle seg normalt.

Vær oppmerksom på at noen katteraser er utsatt for spesielle sykdommer eller lidelser, enten som følge av utseende (for eksempel inntrykt snuteparti, dvergvekst eller foldede ører) eller fordi det finnes arvelige sykdommer i rasen. Hvis du velger en katt kun fordi du liker utseendet, kan du ende opp med både bekymringer og store veterinærutgifter dersom katten utvikler arvelige lidelser. Vær også oppmerksom på at noen langhårede raser krever mye pelsstell for å unngå plager. Du bør skaffe deg god informasjon om rasen du ønsker deg før du bestemmer deg og velge en seriøs oppdretter som avler på sunne dyr.

Innekatt eller utekatt?

Det beste for katten er å være en del av familien og bevege seg fritt rundt i hele eller deler av boligen. I tillegg bør den kunne gå ut og inn som den selv ønsker, for eksempel gjennom en katteluke i en dør eller via kattestige opp til veranda/vindu. Hvis du bor nær en trafikkert vei kan det være tryggest å la katten bli inne katt, men da bør den få mulighet for uteliv på en sikret veranda eller i en luftegård i tilknytning til huset.

Siden inne katter ikke kan gå på oppdagelsesferd, jakte og treffe andre katter ute i

nærmiljøet, har de større behov for at eieren leker, koser og tilbringer tid med dem. Hvis du vil ha en inne katt og er mye borte på dagtid, bør du vurdere å skaffe deg to eller flere katter, slik at de kan holde hverandre med selskap.

Hvis katten ikke kan gå ut og inn som den selv ønsker, skal den ha en lun, tørr og trekkfri liggeplass utendørs. Du kan bruke en solid boks og dekke bunnen med isolerende materiale som halm, høy, isopor eller treverk. Om sommeren er det viktig at uteliggelassen ikke blir for varm, skjerm den for direkte sol og sørg for god lufting.

Krav til miljø og nødvendig utstyr

Katten har stort behov for å bevege seg. Den vil for eksempel gjerne klatre, hoppe mellom ulike høyder og veksle mellom forskjellige liggeplasser. Det er viktig at du som dyreeier forebygger skader og sørger for at katten føler seg trygg. I et hus finnes mange farer for en kattunge. De kan drukne i klosettskålen, gjemme seg i peisen, under badekaret og inni sofaen. Katter som er uvante med livet i et hus kan brenne seg på komfyr og strykejern, slikke på kniver som ligger fremme eller sovne i tørketrommel eller vaskemaskin, under motoren på bilen og inni skap eller kommodeskuffer som blir lukket. Forebygg farlige situasjoner så langt du kan.

Du må ikke stenge katten inne i bur, unntatt i spesielle situasjoner som for eksempel på utstillinger, hos veterinæren, under sykdom eller transport. Du kan gjerne luften katten i bånd hvis den aksepterer det, men det er ikke lov å holde en katt bundet permanent.

Katten trenger en liggeplass hvor den får være i fred hvis den ønsker det. Vanligvis velger katten selv ut ett eller flere steder i boligen hvor den går for å hvile. Spesielt setter den pris på hvilesteder som gir mulighet for utsikt over omgivelsene. Flere katter som bor sammen kan mistrives hvis de blir tvunget til å

leve for tett på hverandre. Da er det viktig å sørge for at hver katt finner sitt område hvor den kan trekke seg tilbake.

Kattedo

Katten vil gjerne grave ned avføringen i sand eller jord og også utekatter setter pris på en kattedo inne. Velg en do med høye kanter, gjerne overbygget, så begrenser du søl. Det finnes flere typer kattesand eller -strø å få tak i. Katten er nøye med hvor den gjør fra seg. Hvis katten begynner å gjøre fra seg utenfor doen, kan dette for eksempel skyldes at den er for full, at den er rengjort med en såpe katten ikke liker lukten av eller at doen står for nær matskåla. Noen katter liker heller ikke å dele do med andre. Dersom du har flere katter, kan det være nødvendig å tilby flere doer.

Transportbur

Et transportbur er nyttig når katten skal fraktes, for eksempel til veterinær. Innred buret slik at det blir godt å ligge i. Hvis du setter buret på et lunt sted med døra åpen vil katten gjerne bruke det som gjemmested og liggeplass, og på den måten venne seg til det. De fleste katter synes transport er stressende og du bør derfor gradvis venne katten til å fraktes i buret, slik at veterinærbesøket blir mindre belastende.

Klore Brett eller -stativ

Katten trenger å kvesse klørne, og du bør anskaffe klore Brett eller stativ for å skåne møblene. Dette får du kjøpt i dyrebutikken. Skru opp klore Brettet på en dørkarm eller et annet utspring og heng en lekemus e.l. på Brettet. Da er det større sjanse for at katten vil bruke det.

Samvær med katten

Sosial kontakt

Katter er sosiale dyr. Selv om de kan finne godt selskap i hverandre og i andre dyr, har de også behov for samvær med eieren sin. En katt som er vant til kjærlig nærkontakt med mennesker i de aller første leveukene, vil vanligvis sette pris på sosial kontakt og kos resten av livet. Ved å tilbringe tid med katten hver dag opprettholder du denne tamheten og lærer katten å kjenne. Da kan du raskt oppdage om katten viser tegn til mistriivsel, sykdom eller skade. Du vil også lære deg

kattens språk, for eksempel tegn på at den vil være i fred eller har fått nok kos. Respekter kattens grenser. Rolig og forutsigbar oppførsel vil gjøre katten trygg og tillitsfull.

Katten kan lære seg både god oppførsel, morsomme triks og å forstå mange ord, men forvent ikke at den skal oppføre seg som en hund. Dersom katten din gjør noe galt bør du vise den hva som er riktig. Hvis katten f.eks. hopper opp på kjøkkenbordet, løfter du den rolig ned mens du sier ordet "nei". Vær

tålmodig og ikke straff katten. Når katten gjør noe riktig bør du rose den med lys stemme, slik at den forstår hva som er ønsket oppførsel. Det er også mulig å trene katter til å gjøre forskjellige ting for å oppnå en belønning. Særlig unge katter er mottakelige for slik trening dersom du er konsekvent og vennlig.

Aktivisering

Det er viktig for kattens helse og trivsel at den får utfolde seg fysisk og gjøre ting den liker. Hvis katten kjeder seg kan den bli frustrert og utvikle atferdsforstyrrelser. Spesielt liker katter å utforske nye miljøer, klatre og jakte. Katter som får gå ute får ofte tilfredsstilt behovet for dette. Innekatter har ikke denne muligheten og det kreves derfor mer av innemiljøet og eieren for at de skal ha det bra. Hjemmet til en innekatt bør innredes slik at katten kan klatre, kvesse klørne, bevege seg i flere høyder og se ut av vinduer.

Lek er en fin måte for katten å få utløp for jaktinstinktene sine på. Særlig har innekatter behov for å jakte på leker og lete etter godbiter for ikke å kjede seg. Hvis det er flere katter i boligen vil de ofte finne selskap i hverandre og leke sammen, men de trenger likevel at du tilbringer tid sammen med dem og aktiviserer dem. Du finner katteleker i dyrebutikker, men katten setter ofte like stor pris på garnnøster, doruller, trådsneller og tøybiter som knyttes fast i en snor. Lekene må ikke være så små at katten kan svelge dem. Katter blir lei av lekene etter en tid og da bør du bytte dem ut.

Atferdsproblemer

Mange katter utvikler atferdsproblemer eller atferdsforstyrrelser, som frykt og angst, aggresjon, biting, tissing eller avføring utenfor dokassen, urinmarkering og kloring på inventar. Ved å lære mer om kattens atferd kan du forebygge slike problemer og få tips til å behandle problemer som dukker opp. Hvis du opplever atferdsproblemer hos katten din, bør du først kontakte veterinær for å utelukke at det dreier seg om sykdom. En atferdskonsulent med kunnskap om katt kan deretter hjelpe deg å håndtere atferdsproblemet.

Fôring

Katten er en utpreget kjøtteter og i naturen fanger og spiser den små byttedyr som mus og fugler. For at katten skal holde seg sunn og frisk trenger den en diett med proteiner fra kjøtt eller fisk. Dette kan den få gjennom et godt tørrfôr beregnet på katt. Kattunger bør få et tørrfôr som er beregnet på unge dyr. Siden katten er tilpasset å spise mange små måltider gjennom dagen, bør tørrfôret alltid stå fremme. Hvis katten er for tykk bør den få et tørrfôr med redusert energiinnhold, om nødvendig i begrensede mengder.

De fleste katter liker og har godt av variasjon i kosten. Rått kjøtt (gjerne med bein) eller kokt kjøtt (unngå kokte bein av fisk og fugl) kan gjerne erstatte tørrfôret innimellom. De fleste katter liker også svært godt kokt, hvit fisk. Ny mat bør introduseres gradvis for å unngå diaré. Ikke gi katten melk, mange katter får diaré av dette.

Katten bør ha én matskål til tørrfôr og én til annen mat, i tillegg til vannskål. Matskålene bør plasseres et sted der katten kan spise i fred, for eksempel i et hjørne av kjøkkenet eller under et bord. Skålene bør vaskes hver dag. Katten skal alltid ha tilgang på friskt vann. Hvis du har flere katter i huset bør hver katt ha sin egen matskål. Skålene kan gjerne plasseres på forskjellige steder i huset for å hindre at kattene krangler om maten.

De fleste katter spiser av og til gress, og ofte kaster de opp litt etterpå. Man mener at dette er kattens naturlige måte å få i seg fiber og kvitte seg med hårballer på. Derfor bør innekatte få kattegress, dette får du kjøpt i hagesentre og dyrebutikker. Kattegress vil også gjøre det mindre fristende for katten din å tygge på stueplanter, som kan være giftige.

Forebyggende helsestell

Pelsstell

Katter røyter om våren og høsten. Når katten steller seg, slikker den i seg løse hår som danner hårballer i fordøyelsessystemet. Det er derfor lurt å børste katten jevnlig, spesielt i røyteperiodene, for å forhindre at katten får problemer med fordøyelsen. Langhårede katter trenger jevnlig børsting for å unngå at pelsen tover seg. Noen trenger å børstes hver dag. Tover i pelsen gjør at huden ikke får nok luft, noe som kan føre til utslett, eksem eller andre hudplager. Pelsen i overgangen mellom buken og bakbeina, bak ører og rundt halsbånd er særlig utsatt. Katten er renslig og trenger derfor vanligvis aldri å bades. Hvis pelsen er tilgriset av urin, avføring eller andre ting kan du vaske med en lunken klut eller bade katten. Bruk en mild såpe eller sjampo som er egnet for dyr.

Klør

Katten har bruk for klørne sine til mange ting, blant annet til å klatre og forsvare seg. Lange klør sprekker, brekker og fliser seg lettere opp, og kloskader kan være smertefullt. Utekatter klarer vanligvis å kvesse og slite klørne sine på naturlig vis, men innekatter trenger egnede steder til å kvesse klørne på. Ofte er det nødvendig å klippe klørne på innekatter med jevne mellomrom, mens utekatter en sjelden gang kan trenge å trimme de ytterste spissene hvis klørne er lange.

Du får kjøpt klosaks i dyrebutikk og hos veterinær. Det er bare de ytterste spissene på klørne som skal klippes. Studerer du kloen i godt lys, ser du den lyserøde, nervefylte sonen lengre nede i kloen som du ikke må klippe i.

Værhår og tenner

Værhårene hjelper katten å ta seg frem i mørket og skal ikke klippes.

Katten bør få tørrfôr og/eller kjøttbein for å holde tennene rene for tannsten. Tennene bør sjekkes av veterinær minst annethvert år.

Helse og sykdom

En sunn katt har god appetitt, er aktiv og steller seg ofte. Den er ren i pelsen, huden, øynene og ørene. Snuten er myk og litt fuktig. Tannkjøttet er blekrosa og tennene er hele og uten brunt belegg. Dårlig ånde kan være et tegn på problemer i munnhulen, men noen katter kan ha dårlig ånde uten at det er noe i veien med dem. Normal kroppstemperatur hos katt er 38-39 grader. Temperaturen kan måles med et vanlig termometer i endetarmen.

Det er viktig at du gir katten nødvendig stell og sjekker den for tegn på sykdom eller skade. Tilbring mye tid med katten slik at du lærer den å kjenne og raskt kan oppdage behov for stell eller veterinærbesøk. At katten oppfører seg uvanlig er ofte det første tegnet på at den har smerter eller ubehag. Katten blir kanskje plutselig aggressiv når du tar på den, eller den oppfører seg spesielt kosete og kjærlig. Kanskje holder den seg for seg selv, gjemmer seg, vil ikke gå ut eller leke. Hvis katten plutselig begynner å tisse eller gjøre fra seg andre steder enn i doen sin, kan dette også

være tegn på helseplager. Vær oppmerksom på at det er normalt at hunnkatter oppfører seg annerledes enn vanlig når de er brunstige. Hvis du mistenker at det er noe i veien med katten din, bør du ta kontakt med veterinær med én gang istedenfor å vente og se. Noen symptomer på sykdom eller skade hos katt, er:

- redusert appetitt
- unormal tørste
- plutselig vekttap
- stadig oppkast eller brekninger
- diaré (løs mage) eller forstoppelse

(hard eller ingen avføring)

- tisser ofte eller med vanskelighet. (Kastrerte hannkatter er spesielt utsatt for å få urinveisproblemer.)
- utflod fra nesen eller øynene
- hosting eller nysing. Unormal pusting eller pesing
- ustø eller rar gange, halthet
- kattens øyne ser annerledes ut. Virker "halve" fordi den hvite hinnen dekker noe av øyet
- katten klør seg mye. Hvis det gjelder ørene, vil den ofte riste en del på hodet
- plutselig og/eller sterk dårlig ånde
- klumper i eller under huden

Smitte fra katt til menneske

Det er sjelden at katter smitter mennesker med sykdommer og alminnelig hygiene er vanligvis tilstrekkelig forebyggende. Gravide kvinner må være oppmerksomme på faren for toksoplasmose smitte og derfor være nøye med å vaske seg på hendene etter kontakt med ting som kan inneholde katteavføring. Toksoplasmose kan forekomme i katteavføring og kan skade fosteret dersom en ikke tidligere smittet kvinne infiseres under svangerskapet. Er fosteret smittet, finnes det behandling. Katteavføringen kan også inneholde egg fra innvollsorm. Ormen er ufarlig for mennesker når den blir oppdaget tidlig, og behandlingen er effektiv.